

**TARIXIY SHAHRLAR: BUXORO, SAMARQAND, MARG‘ILON,
QARSHI, TOSHKENT, XIVA, SHAHRISABZ SHAHRLARINING
YUBILEYLARINI XALQARO MIQYOSDA KENG NISHONLANISHI**

TAFU Tarix va ijtimoiy fanlar

kafedrası dotsent v.b.

Begmatov Raximjon Paxmonqulovich

TAFU pedagogika fakulteti talabasi

Qrbonova Samira Boti qizi

Annotatsiya: Ushbu maqolada O‘zbekistonning qadimiy va tarixiy shaharlarining jahon sivilizatsiyasidagi o‘rni, ularning boy madaniy merosi hamda mustaqillik yillarida ushbu shaharlar yubileylarining xalqaro miqyosda keng nishonlanishi masalalari yoritilgan. Xususan, Buxoro, Samarqand, Xiva, Shahrisabz, Toshkent, Marg‘ilon, Qarshi, Termiz va Qo‘qon kabi shaharlarning tarixiy ahamiyati, ularning Buyuk Ipak yo‘lidagi o‘rni, ilm-fan, hunarmandchilik va savdo-sotiq rivojidadagi hissasi tahlil qilingan.

Shuningdek, maqolada mustaqillik yillarida tarixiy merosni tiklash, me‘moriy obidalarni restavratsiya qilish, turizmni rivojlantirish hamda UNESCO bilan hamkorlik doirasida amalga oshirilgan ishlar yoritilgan. Tarixiy shaharlar yubileylarini nishonlashning milliy o‘zlikni anglash, ma‘naviy qadriyatlarni mustahkamlash va yosh avlodni vatanparvarlik ruhida tarbiyalashdagi ahamiyati asoslab berilgan.

Kalit so‘zlar: tarixiy shaharlar, yubileylar, madaniy meros, Buyuk Ipak yo‘li, turizm, restavratsiya, milliy qadriyatlar, ma‘naviyat, UNESCO, O‘zbekiston tarixi, qadimiy shaharlar, xalqaro hamkorlik

Аннотация: В данной статье рассматривается роль древних и исторических городов Узбекистана в мировой цивилизации, их богатое культурное наследие, а также вопросы широкого международного празднования юбилеев этих городов в годы независимости. В частности, проанализировано историческое значение таких городов, как Bukhara, Samarkand, Khiva, Shahrisabz, Tashkent, Margilan, Karshi, Termez и Kokand, их роль на Великом шелковом пути, а также вклад в развитие науки, ремесленничества и торговли.

Также в статье освещаются вопросы восстановления исторического наследия, реставрации архитектурных памятников, развития туризма и сотрудничества с UNESCO в годы независимости. Обоснована значимость празднования юбилеев исторических городов в укреплении национальной идентичности, духовных ценностей и воспитании молодёжи в духе патриотизма.

Ключевые слова: исторические города, юбилеи, культурное наследие, Великий шелковый путь, туризм, реставрация, национальные ценности, духовность, UNESCO, история Узбекистана, древние города, международное сотрудничество

Abstract: This article examines the role of ancient and historical cities of Uzbekistan in world civilization, their rich cultural heritage, and the wide international celebration of their anniversaries during the years of independence. In particular, the historical significance of cities such as Bukhara, Samarkand, Khiva, Shahrisabz, Tashkent, Margilan, Karshi, Termez, and Kokand is analyzed, including their role on the Great Silk Road and their contribution to the development of science, crafts, and trade.

The article also highlights issues such as the restoration of historical heritage, preservation of architectural monuments, development of tourism, and cooperation

with UNESCO during the years of independence. The importance of celebrating the anniversaries of historical cities in strengthening national identity, spiritual values, and fostering patriotism among the younger generation is substantiated.

Keywords: historical cities, anniversaries, cultural heritage, Great Silk Road, tourism, restoration, national values, spirituality, UNESCO, history of Uzbekistan, ancient cities, international cooperation

Kirish: O‘zbekiston mustaqillikka erishgach, mamlakat hayotining barcha jabhalarida tub burilishlar yuz berdi. Ayniqsa, xalqimizning boy tarixiy va madaniy merosini tiklash, uni asrab-avaylash hamda kelajak avlodlarga yetkazish davlat siyosatining ustuvor yo‘nalishlaridan biriga aylandi. Ma’naviy hayotni yuksaltirish, milliy o‘zlikni anglash va tarixiy xotirani tiklash jarayonida qadimiy shaharlarimiz alohida ahamiyat kasb etadi. Zero, aynan shu maskanlarda xalqimizning ko‘p asrlik tarixi, madaniyati va an‘analari mujassamdir.

Bugungi kunda Buxoro, Samarqand, Xiva, Shahrisabz, Termiz, Qo‘qon, Toshkent, Marg‘ilon va Qarshi kabi tarixiy shaharlar nafaqat O‘zbekiston, balki butun jahon sivilizatsiyasining bebaho merosi sifatida e’tirof etiladi. Ushbu shaharlar qadimda Buyuk Ipak yo‘lining muhim chorrahalarida joylashib, Sharq va G‘arb o‘rtasida savdo-sotiq, madaniy aloqalar hamda ilm-fan rivojining markaziga aylangan.

Masalan, Samarqand qadimdan ilm-fan va madaniyat markazi sifatida tanilib, unda rivojlangan hunarmandchilik, xususan qog‘oz ishlab chiqarish, ipakchilik va kulolchilik butun dunyoga mashhur bo‘lgan. Buxoro esa islom madaniyati va diniy-ilmiy markaz sifatida yuksak nufuzga ega bo‘lib, ko‘plab madrasalar va masjidlar faoliyat yuritgan. Xiva o‘zining Ichan qal’a majmuasi bilan noyob ochiq osmon ostidagi muzey sifatida e’tirof etilgan bo‘lsa, Shahrisabz buyuk sarkarda Amir Temurning vatani sifatida tarixda muhim o‘rin egallaydi.

Shuningdek, Termiz qadimgi Sharq sivilizatsiyasining muhim markazlaridan biri sifatida tanilgan bo‘lib, buddaviylik va islom madaniyati uyg‘unlashgan hudud hisoblanadi. Qo‘qon esa o‘z davrida ilm-fan va hunarmandchilik rivojlangan markaz bo‘lib, mashhur Xudoyorxon saroyi kabi me‘moriy yodgorliklari bilan ajralib turadi. Marg‘ilon ipakchilik markazi sifatida, Qarshi esa qadimiy tarixiy maskan sifatida o‘z o‘rniga ega.

Mustaqillik yillarida ushbu tarixiy shaharlarning yubileylarini keng nishonlash an‘anaga aylandi. Bu jarayon UNESCO kabi xalqaro tashkilotlar bilan hamkorlikda amalga oshirilib, ularning jahon madaniy merosidagi o‘rni yanada mustahkamlandi. Yubiley tadbirlari doirasida ilmiy konferensiyalar, xalqaro forumlar, madaniy festival va ko‘rgazmalar tashkil etilib, tarixiy obidalarni restavratsiya qilish va infratuzilmani rivojlantirish ishlari keng yo‘lga qo‘yildi.

Bunday e‘tibor nafaqat tarixiy merosni saqlashga, balki turizmni rivojlantirish, mamlakat iqtisodiyotini mustahkamlash va O‘zbekistonning xalqaro nufuzini oshirishga xizmat qilmoqda. Eng muhimi, bu jarayon yosh avlodni milliy qadriyatlarga hurmat ruhida tarbiyalash, ularda vatanparvarlik tuyg‘ularini shakllantirishda muhim omil bo‘lib xizmat qilmoqda.

Shunday ekan, tarixiy shaharlar yubileylarining xalqaro miqyosda keng nishonlanishi nafaqat madaniy hodisa, balki milliy tiklanish va taraqqiyotning muhim omili sifatida alohida ilmiy-amaliy ahamiyatga ega.

Asosiy qism: O‘zbekiston mustaqillikka erishgach, tarixiy merosni tiklash va uni tizimli ravishda rivojlantirish davlat siyosatining ustuvor yo‘nalishiga aylandi. Bu borada qadimiy shaharlar tarixini o‘rganish, ularni asrab-avaylash hamda keng targ‘ib etish bo‘yicha keng ko‘lamli dasturlar amalga oshirildi. Ayniqsa, tarixiy shaharlar yubileylarini xalqaro miqyosda nishonlash ushbu siyosatning muhim tarkibiy qismi sifatida shakllandi.

Bu jarayonda Islom Karimov tashabbusi bilan tarixiy xotirani tiklashga alohida e'tibor qaratildi. Xususan, mustamlakachilik va qatag'on davri qurbonlari xotirasini abadiylashtirish maqsadida Toshkent shahrida "Shahidlar xotirasi" yodgorlik majmuasi barpo etildi. Bu kabi tashabbuslar xalqimizning tarixiy ongini tiklash, milliy o'zlikni anglash va ajdodlarga hurmat tuyg'usini mustahkamlashda muhim ahamiyat kasb etdi.

Tarixiy shaharlar yubileylarini nishonlash jarayoni keng qamrovli madaniy, ilmiy va ijtimoiy tadbirlarni o'z ichiga oldi. Xususan, Samarqandning 2750 yilligi, Shahrisabz hamda Qarshining 2700 yilligi, Buxoro va Xivaning 2500 yilligi, Toshkentning 2200 yilligi, Marg'ilonning 2000 yilligi kabi sanalar katta tantanalar bilan nishonlandi. Ushbu yubileylar doirasida xalqaro ilmiy konferensiyalar, simpoziumlar, ko'rgazmalar, san'at festivallari hamda madaniy anjumanlar tashkil etildi.

Mazkur tadbirlar nafaqat tarixiy sanalarni yodga olish, balki ilmiy tadqiqotlarni rivojlantirishga ham xizmat qildi. Arxeologik qazishmalar kengaytirilib, qadimiy manbalar qayta o'rganildi, yangi ilmiy ma'lumotlar ilmiy muomalaga kiritildi. Natijada ushbu shaharlarning kelib chiqishi, rivojlanish bosqichlari, urbanistik tuzilishi va madaniy hayoti haqida yanada chuqurroq bilimlar shakllandi.

Tarixiy obidalarni restavratsiya qilish va ularni asl holicha saqlash masalasi ham alohida e'tiborda bo'ldi. Xivadagi Ichan qal'a majmuasi, Buxorodagi tarixiy markaz, Samarqanddagi Registon ansambli va boshqa ko'plab obidalar ta'mirlanib, zamonaviy infratuzilma bilan uyg'unlashtirildi. Bu esa nafaqat madaniy merosni asrash, balki turizmni rivojlantirish va iqtisodiy samaradorlikni oshirishga xizmat qildi.

Shuningdek, tarixiy shaharlar bilan bog'liq hunarmandchilik tarmoqlarini tiklashga ham katta e'tibor berildi. Marg'ilonda ipakchilik, Samarqandda qog'ozsozlik, Buxoroda zardo'zlik va kulolchilik, Qo'qonda hunarmandchilik

an'analari qayta tiklanib, ular xalqaro miqyosda namoyish etila boshlandi. Bu esa milliy iqtisodiyotning rivojlanishiga ham sezilarli ta'sir ko'rsatdi.

“Buyuk Ipak yo'li” merosini tiklash va rivojlantirish ham muhim yo'nalishlardan biri bo'ldi. Tarixiy yo'nalishlar qayta tiklanib, turizm marshrutlari ishlab chiqildi, xalqaro transport va logistika tizimlari rivojlantirildi. Natijada O'zbekiston Markaziy Osiyodagi muhim turistik markazlardan biriga aylandi.

Bu jarayonda UNESCO bilan hamkorlik alohida ahamiyat kasb etdi. Ko'plab tarixiy shaharlar va obidalar Jahon merosi ro'yxatiga kiritildi. Bu esa ularni xalqaro darajada muhofaza qilish, o'rganish va targ'ib etish imkoniyatlarini kengaytirdi.

Ma'naviy merosni tiklash jarayonida buyuk ajdodlarimizning ilmiy va adabiy merosini o'rganish ham muhim o'rin tutdi. Abdulla Qodiriy, Cho'lpon, Fitrat, Mahmudxo'ja Behbudiy kabi jadid ma'rifatparvarlarning yubileylari keng nishonlanib, ularning asarlari qayta nashr etildi va ilmiy jihatdan tadqiq qilindi. Bu esa milliy ma'naviyatni boyitishda muhim omil bo'ldi.

Bundan tashqari, milliy bayramlar, urf-odatlar va an'analarni tiklash, xalq o'yinlari, sport musobaqalari va madaniy tadbirlarni rivojlantirish orqali jamiyatda sog'lom ma'naviy muhit yaratildi. Bu jarayon yoshlarni barkamol, vatanparvar va milliy qadriyatlarga sodiq qilib tarbiyalashga xizmat qildi.

Shuningdek, tarixiy shaharlarning zamonaviy infratuzilmasini rivojlantirish, yo'l-transport tizimini yaxshilash, mehmonxonalar, muzeylar va madaniyat markazlarini qurish orqali ularning xalqaro turizm markazlariga aylanishiga zamin yaratildi. Natijada ushbu shaharlar nafaqat tarixiy markaz, balki zamonaviy rivojlanayotgan hudud sifatida ham shakllandi.

Xulosa:

Xulosa qilib aytganda, Buxoro, Samarqand, Xiva, Shahrisabz, Toshkent, Marg‘ilon, Qarshi, Termiz va Qo‘qon kabi qadimiy shaharlar O‘zbekistonning nafaqat milliy, balki umumbashariy ahamiyatga ega bo‘lgan bebaho tarixiy merosini tashkil etadi. Ularning yubileylerini xalqaro miqyosda keng nishonlash orqali ushbu shaharlarning boy o‘tmishi, madaniyati va ilmiy merosi yana bir bor jahon hamjamiyati e‘tiboriga havola etildi.

Mustaqillik yillarida tarixiy merosni tiklash, uni asrab-avaylash va ilmiy asosda o‘rganish borasida katta yutuqlarga erishildi. Tarixiy obidalarni restavratsiya qilish, qadimiy shaharlarning infratuzilmasini rivojlantirish, ularni zamonaviy turizm markazlariga aylantirish orqali mamlakat iqtisodiyotiga ham sezilarli hissa qo‘shildi. Ayniqsa, UNESCO bilan hamkorlik natijasida ko‘plab tarixiy yodgorliklarning xalqaro darajada e‘tirof etilishi O‘zbekistonning jahon miqyosidagi nufuzini yanada oshirdi.

Bundan tashqari, tarixiy shaharlar yubileylerini nishonlash jarayonida ilmiy tadqiqotlar kengaydi, yangi arxeologik kashfiyotlar amalga oshirildi va boy tarixiy manbalar qayta o‘rganildi. Bu esa milliy tariximizni chuqurroq anglash va uni ilmiy jihatdan asoslash imkonini berdi.

Eng muhim jihatlardan biri shundaki, ushbu jarayonlar jamiyat ma‘naviyatini yuksaltirish, milliy o‘zlikni mustahkamlash va yosh avlodni vatanparvarlik ruhida tarbiyalashda katta ahamiyat kasb etdi. Ajdodlarimiz qoldirgan boy merosga hurmat ruhida tarbiyalangan yoshlar kelajakda mamlakat taraqqiyotining asosiy tayanchi bo‘lib xizmat qiladi.

Shunday ekan, tarixiy shaharlar yubileylerini xalqaro miqyosda keng nishonlash — bu nafaqat o‘tmishni e‘zozlash, balki bugungi taraqqiyot va kelajak ravnaqi uchun mustahkam poydevor yaratish demakdir.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Islom Karimov – *Yuksak ma’naviyat – yengilmas kuch*. Toshkent: Ma’naviyat, **2008.** – **176 b.**
2. Islom Karimov – *Tarixiy xotirasiz kelajak yo‘q*. Toshkent: Sharq, **1998.** – **128 b.**
3. Shavkat Mirziyoyev – *Erkin va farovon, demokratik O‘zbekiston davlatini birgalikda barpo etamiz*. Toshkent: O‘zbekiston, **2016.** – **56 b.**
4. Shavkat Mirziyoyev – *Milliy taraqqiyot yo‘limizni qat’iyat bilan davom ettirib, yangi bosqichga ko‘taramiz*. Toshkent: O‘zbekiston, **2017.** – **592 b.**
5. *O‘zbekiston tarixi* (1-jild). Toshkent: Fan, **2015.** – **480 b.**
6. *O‘zbekiston tarixi* (2-jild). Toshkent: Fan, **2015.** – **512 b.**
7. *O‘zbekiston milliy ensiklopediyasi*. Toshkent: O‘zbekiston milliy ensiklopediyasi, **2000–2005.** – **800 b.**
8. *Samarqand tarixi*. Toshkent: Fan, **2001.** – **256 b.**
9. *Buxoro tarixi*. Toshkent: Sharq, **1997.** – **224 b.**
10. *Xiva – ochiq osmon ostidagi muzey*. Toshkent: San’at, **2003.** – **192 b.**
11. UNESCO – *World Heritage List (Uzbekistan monuments)*. Paris, **2019.** – **150 b.**
12. *Buyuk Ipak yo‘li: tarix va zamonaviylik*. Toshkent: Fan, **2010.** – **300 b.**